

ОСВІТЯНСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОВАДЖЕННЯ ЦІЛОЖИТТЄВОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

**Мельник І.О., канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки
підприємств**

Миколаївський національний аграрний університет

За минулі століття через бурхливий розвиток техносфери і пов'язані з цим величезні обсяги забруднень всіх складових біосфери особливого значення для людства набули нові знання – екологічні. Це знання про закономірності функціонування екосистем і особливості впливу людської діяльності на природу з метою збереження людства і біосфери. Сучасна екологія, екологія ХХІ сторіччя стала однією з фундаментальних комплексних наук про виживання на планеті Земля. Особливе її значення для людства протягом останніх десятиріч підкреслювали видатні вчені і діячі минулого А. Ейнштейн, В. Вернадський, Ю. Одум, П. Фарб, Б. Коммонер, а в наші часи – В. Данилов-Данильян, М. Реймерс, К. Ситник, М. Амосов, М. Кисельов, О. Яблоков, Ж. Кусто та ін.

Сучасна екологічна ситуація в світі в цілому та Україні зокрема загострюється з кожним днем. Забруднення атмосфери шкідливими викидами, тисячі тон сміття, знищення цілих екосистем через вирубування лісів, розорювання, будівництво, шкідлива радіація та випромінювання — далеко не повний перелік тих техногенних факторів, які негативно впливають на екологію.

Протягом останніх 25 років питанням ролі в житті і розвитку нашої цивілізації екологічної освіти, екологічної культури і моралі багато уваги приділялося на міжнародних екологічних форумах і конференціях міністрів охорони природи. Недарма екологічне виховання визнане одним із найважливіших пріоритетів ЮНЕСКО, Національної доктрини розвитку

освіти України XXI століття, інших основоположних документах світового та національного рівня.

Донедавна в нашій країні формувалась екологічна свідомість антропоцентричного типу - система уявлень про світ, згідно з якою вищою цінністю є людина, а природа має цінність тому, що вона цінна для людини. До яких наслідків це привело ми бачимо. Тому на даному етапі розвитку суспільства постає потреба у формуванні екологічної свідомості ексцентричного типу - це система уявлень про навколишній світ, за якою вищу цінність являє собою гармонійний розвиток людини і природи, які є елементами єдиної системи [6].

Різновидністю освіти в галузі охорони навколишнього природного середовища є еколого-правова освіта, тобто система знань про правове регулювання суспільних відносин у галузі взаємодії суспільства та природи [5]. Сама ж освітня діяльність пов'язана з наданням послуг для здобуття вищої освіти з видачею відповідного документа, що визначено ст. 1 Закону України «Про вищу освіту» [1].

У ст. 23 Закону України «Про дошкільну освіту» [2] ставляться вимоги до змісту дошкільної освіти та його реалізації. Зміст дошкільної освіти визначається Базовим компонентом дошкільної освіти, який передбачає серед інших виховання елементів природодоцільного світогляду, розвиток позитивного емоційно-ціннісного ставлення до довкілля.

Відповідно до ст. 31 Закону України «Про загальну середню освіту» [3], передбачено розроблення та затвердження Державного стандарту загальної середньої освіти [4]. Державний стандарт базової і повної середньої освіти спрямований на виконання завдань загальноосвітніх навчальних закладів II і III ступеня і визначає вимоги до освіченості учнів основної і старшої школи. Він містить в собі також Базовий навчальний план та Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів. Виконання вимог Державного стандарту є обов'язковим для всіх навчальних закладів, що надають загальну середню освіту.

У стандарті серед завдань реалізації змісту освітньої галузі в основній школі є формування в учнів ціннісних орієнтацій на збереження природи, гармонійну взаємодію людини і природи, уміння екологічно виважено взаємодіяти з довкіллям. Перед старшою школою ставиться завдання розвитку екологічної культури учнів, уміння гармонійно взаємодіяти з природою і безпечно жити у високотехнологічному суспільстві, усвідомлення ціннісних орієнтацій щодо ролі і значення наукового знання у суспільному розвитку.

У ст. 41 Закону України «Про вищу освіту» [1] передбачено, що навчально-виховний процес у вищому навчальному закладі забезпечує можливість здобуття особою знань, умінь і навичок у гуманітарній, соціальній, науково-природничій і технічній сферах, а також можливість інтелектуального, морального, духовного, естетичного і фізичного розвитку особи, що сприяє формуванню знаючої, вмілої та вихованої особистості.

Таким чином усі названі закони України, що регламентують освітянську діяльність, закріплюють необхідність провадження ціложиттєвої екологічної освіти та її нерозривний зв'язок з екологічним вихованням.

Отже, головною метою екологічного виховання і освіти має бути орієнтація на формування екологічної свідомості особистості, готової відповідально ставитися до довкілля, виховання екологічно усвідомленої поведінки, знань прав і обов'язків громадян. Життєво необхідним стає створення умов у закладах освіти всіх рівнів і сім'ї, за яких діти та підлітки усвідомлювали б практичну значущість екологічної компетентності, проявляли б свою зацікавленість, набували здатності й готовності до ініціативної творчої діяльності екологічного спрямування. Таким чином, ідея розвитку екологічних компетентностей є однією із ключових ідей модернізації виховання і освіти, необхідність якої історично передбачена у вигляді корінних змін світогляду, традицій, стилю мислення, мотивів поведінки людей, які становлять сучасний соціум.

Список використаних джерел

1. Про вищу освіту: Закон України від 17.01.2002 р. за № 2984-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 20 (17.05.2002). – Ст. 134.
2. Про дошкільну освіту: Закон України від 11.07.2001 р. за № 2628-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 49 (07.12.2001). – Ст. 259
3. Про загальну середню освіту: Закон України від 13.05.1999 р. За № 651-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 28 (16.07.99). – Ст. 230
4. Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти: Постанова КМ України від 23.11.2011 р. за № 1392 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 11 (17.02.2012). Ст. 400
5. Александрова І. О. Формування екологічного мислення в процесі реалізації навчальної програми з екології, - Організація навчально-виховного процесу, випуск 12. 2008, - 315 с.
6. Манішевська Н. М. Організація роботи екологічних гуртків як форма виховання екологічної свідомості молоді, - Організація навчально-виховного процесу, випуск 6. 2006. – 191 с.